

Csiki Varga Tamás¹

Új európai biztonsági stratégia

Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke 2026 januárjában bejelentette, hogy a jelentős geopolitikai változásokra tekintettel az év első félévében új európai biztonsági stratégiát kívánnak kidolgozni, amelynek központi kérdése, hogy miként lehet Európa biztonságát megőrizni, miközben a kihívások, kockázatok és fenyegetések minden dimenzióban jelentkeznek. Ennek megfelelően a dokumentum a tágabb értelemben vett biztonsági kihívásokra fog reflektálni. Ezzel kapcsolatban több, a kidolgozás menetét és akár várható eredményét is meghatározó tényezőt érdemes szem előtt tartanunk.

Egyrészt már az is jelzésértékű, hogy von der Leyen jelentette be az új stratégiaalkotás folyamatát, amelynek eredményét a tervek szerint 2026 nyarán a Bizottság, valamint a kül- és biztonságpolitikai főképviselő közös közleményeként jelentetnék meg. Ez is mutatja, hogy nem hagyta maga mögött a „geopolitikai [kontextusban gondolkodó és cselekvő²] Bizottság” gondolatvilágát, amelyről már 2019-ben is beszélt. Azaz az uniós intézmények és szereplők között a Bizottságnak nagyobb szerepet igyekszik biztosítani a stratégiai napirend formálásában (is) – jelen esetben a kül- és biztonságpolitikai főképviselő portfóliójába nyúlva bele. A stratégia kidolgozása ennek megfelelően az Európai Bizottság és a – hagyományos „stratégiakidolgozó” – Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) együttműködésében kezdődött el.

Másrészt a dokumentumot el kell helyezni a mára már szép számú, a biztonság- (politika) különböző aspektusait érintő uniós stratégia között, azok rendszerében. Az új dokumentum célja és fókusza a kezdeti bejelentés alapján leginkább a 2003-as *Európai Biztonsági Stratégiára* hajaz, amely az akkori tagállamok „legkisebb közös nevezőjét” tükröző közös, nagyon széles spektrumot lefedő, így igen általános elképzeléseket tartalmazó (alap)dokumentuma volt – funkciójában sokkal inkább leíró „fehér könyv”, mint előíró stratégia. E széles megközelítés azt is jelenti, hogy az EU minden olyan hatalmi eszközének alkalmazására ki kell hogy terjedjen, amellyel alakítani képes nemzetközi környezetét, eredményesen fel tud lépni a hatalmi versengésben, védeni tudja biztonságát és stabilitását, valamint meg tudja erősíteni (ön)védelmi képességeit. Ehhez képest 2016-ban jelent meg az EU globális kül- és biztonságpolitikai stratégiája (*Közös jövőkép, közös cselekvés: erősebb Európa*), 2022-ben a biztonsági-katonai fókuszú *Stratégiai Iránytű*, 2025-ben a *ProtectEU* belbiztonsági stratégia, majd 2026-ban a védelmi képességek fokozását célzó *Readiness Europe 2030* fehér könyv, amelyekre bizonyos mértékig egyaránt reflektálnia is szükséges.

Harmadrészt, a kidolgozó munka alapjaként fog szolgálni az Egységes Hírszerzési Elemző Képesség (Single Intelligence Analysis Capacity, SIAC) gondozásában készülő minősített közös fenyegetettségelemzés, amelyet várhatóan áprilisban/májusban

¹ Csiki Varga Tamás az NKE EJK John Lukacs Intézet tudományos főmunkatársa.

² Kiemelés a szerzőtől.

véglegesítenek, valamint a Bizottság és az EKSZ által első alkalommal elkészülő, minden veszélyre kiterjedő uniós kockázatelemzés. Ez alkalommal tehát erős „központi” uniós értékelések és elképzelések alkotják majd a stratégiaformálás alapját, amelybe a tagállamok nemzeti álláspontjait és partikuláris érdekeit, problémáit bele lehet/kell ágyazni.

Végül a stratégia elfogadásának és nyilvánosságra hozásának időpontját jelenleg a július 7–8-i ankarai NATO-csúcstalálkozó utánra tervezik, ami egyben rámutat a stratégiaalkotás egy aktuális, talán a legaktuálisabb mozgatórugójára, a változó európai–amerikai kapcsolatrendszerre a Trump-adminisztráció alatt. Ugyanis 2025 – szimbolikusan a müncheni biztonságpolitikai konferencián elhangzott JD Vance-beszéd – óta, de általánosságban a szüntelenül kommunikált amerikai üzenetek nyomán folyamatosan erodálódik a bizalmi viszony, ami az európai államokat – EU- és NATO-tagokat egyaránt – védelmi elképzeléseik alapjainak átgondolására készteti. E közös gondolkodás egyik eredménye lesz az új EU biztonsági stratégia.